

एक शुपुल्ली शब्दांगती...

प्रियदर्शिनी शू. तडकोळकाळ

शैथरिंगा वण तसार वाहे
छाणिटाने जग क्हातें आहे
मानव शास्त्रे पढे तेठाडा
अधिकर दाणव होऊं पाहे

ला कीबाब उपाख्य बाळकृष्ण भगवंत बोरकार हे व्यक्तीन विसाव्या शतमानांतल्या पूर्वार्धात भारतीय साहित्याच्या मळाचेर बरोच प्रभाव घालो. तांणी १९४६ सावन कोंकणीतल्यान बरोवपाक सुखात केली हावें कारण दो. राम मनोहर लोहियांनी पेट्यल्ली गोंय मुक्ततायेची जोत. हे चळवळींत बाकीबाबांनी आपणाक ओंपून दिले आनी भौसाचे भाशेंत बरयल्यार तांच्या काळजा मेरेन पावपाक येता हे समजिकायेतल्यान स्फुर्ती गितांची तांणी रचना केली. ते म्हणटाले, “लोकभाशेची भौसाक भिडपाची तांक केंदी आसू. येता हाचो साक्षात्कार म्हाका ‘महात्मा गांधी आयलो रे!... लोहियान हाडलो बाकटो ताचो मडगांव शारांत लायलो रे //’” हे कवितेन घडयलो. आनी उपरांत हावें अशा कवितांचो अक्षरशः पावस पाडलो.” (‘एका पिढीचे आत्मकथन’, संपा. पु.शि.रे.गे). हातुंतल्यान कोंकणी सरस्पतीच्या पांयांत १९६० त यांयजणां चडलीं आनी उपरांत वीस वसरीं (१९८० त) तिची ‘सासाय’ जागृत जाली. ह्या दोनून झेल्यांतल्यो कविता तांणी कोंकणीची काव्य करपाची तांक दाखोवन दिवपाक बरयल्यो. इतरेंच न्हय तर गोंयचे अस्मितायेक जागी करपा खातिरुय बरयल्यो.

‘प्रतिभा’ हो १९३० तलो मराठी कवितां झेलो घेवन बाकीबाब मराठी साहित्यशारदेच्या आंगणांत देवले आनी ह्या काळांतल्या रसिकांच्या आनी विद्वानांच्या गव्यांतले ताईत जावन बसले. ते उपरांत तांणी मराठी काव्याचे आनीक जायते झेले उजवाडा हाडले. पूण गोंयांतल्या कोंकणी-मराठी भाशीक वादान आनी मुक्ततायेच्या झुजान तांकां कोंकणीतल्यान बरप करपाक प्रवृत्त केले. ह्या वादांत ते कोंकणीचो पाखो घेवन तिचे वेटेन ठामपणान रावले. ते खातीर तांचे मुखार उडयल्ली हांयसां टाळून आवय-भाशे वयली अस्सल निश्ठा आनी मोग ते परगाटायत रावले.

खंयचोय कवी आपणे अणभविल्ल्या समाजाचे आपणाल्या समजा प्रमाण निरक्षण करून ताचे शब्दांतल्यान निरुपण करता. ह्या निरुपणांत ताच्या अणभवा वांगडा ताचे सरभोवतर्णी आशिल्लो जीवनक्रम, भोवतणच्या भौसाचे उत्कर्के, हावेस, मरीस सभाव, तांची विचारशक्त, प्रगल्भताय, सुखां-दुखां हांचे विशीर्चे ताचे स्वतःचे आकलन उकतें जालें आसता. देखुनूच कवीच्या कवितांनी आमकां कवीच्या काळा वेल्या समाजाचे पुरायेन दर्शन घडटा. आपणाले अणभव उकतावपाची कला आनी कलाशी ताचे कडेन आसता म्हून हे जावंक पावता. बाकीबाबांनी काव्य संगगातान ललीत गद्याचीय निर्मणी केली. गोंयचे भुये पसून पथस वतकच गोंयचे मातयेचो मोग उत्कट जावन तांचे कवितेतल्यान उकते जावपाक लागलो तेना गोंयचे सैम, तारवां, बंदरां, तरेकतुरांचीं फुलां, गोंयचे दोंगर आनी न्हयो, हांगासल्ले पांचवे रुखावलीन तोलून धरिल्लें निळे मळब, आनी मनाक-तनाक अंतर्बाह्य भिजोवन सोडपी हांगासल्लो तरेकतरांच्या रुपांनी भेटी पावस— ह्या समव्याच्या अणभवांत आंकठ बुडिल्लो बाकीबाब धुंद जावन आपणाले कवितेतल्यान हे पुराय भाविवश उकतायतालो. तेना ते अणभव वाचप्यांच्या दोळ्यां मुखार साक्षात जावन-इंद्रियोचर-उबे रावताले.

देखुनूच ‘सरीवर सरी आल्या ग / सरीवर सरी आल्या ग...’ हे कवितेत पावसाच्या धारांनी चिप्प मिजून गेल्यो भान विसरिल्ल्यो पूण कृष्णाक विसरूक नाशिल्ल्यो गोंयी साक्षात नाचतनाचो प्रत्यय वाचप्यांक येता. तातुंतूच ‘वेली ऋतुमति झाल्या ग’ अशी उपमा सुजनोत्सवाक दिवन तांणी साबार रसिकांक मुख्योवन अजापभरीत केलले. मराठी काव्याक अशी उपमा, असो अणभव नवोच आशिल्लो. आशाढांतल्या भर पावसांत गोंयांत घोंसाळ्या तवश्यांच्या वालींक भरपूर कळे येतात. ह्या वालींक

प्रवास अखंड न्हाणयत आसता. बालीक अथिल्ले कठे सांजेच्या वेळार फुलतात. सबंध वाल फुलांनी भरून वता. ह्याच फुलांचे मागीर दोडक्यांनी रूपांतर जाता. सैमाचे हे प्रक्रियेची निकरेंच न्हाण आयिल्ले चलये कडेन तुळा करपाची चाल गोंयांतल्या गांवगिच्या वाठारांतल्या समाजांत आसा. तीच कल्पना बाकीबाबांनी हांगा वापरून चलयेचे सृजनशील प्रकृतीचे काव्यमय दर्शन घडयलां. तेच वांगडा अशी चलयेचे हे अवस्थेतले लोकमानसांतले वित्रण 'घोसळी न्हाता' ह्या सांकेतिक शब्दप्रयोगांतल्यान घडयलां. लोक-संकेताचो असो काव्यमय उपेग करपाचो बाकीबाबांचो हो प्रयोग तेदेवेळच्या रसिकांक भुलोवन गेलो आनी ह्या प्रतिकां फाटली सोबिताय आनी संवेदनशीलताय तांकां धुंद करून गेली. बोरकरांचे कवितेतलो सौंदर्यवाद – जो तांकां अस्तमतेचे संस्कृतायेतल्यान मेडिल्लो अशे म्हणिटात – असी भारतीय संस्कृतायेचे अभिजातपण ह्या दोनांचेय मिलन तांचे कवितेत जालले दिश्टी पटटा. देखुनूच तांचे कवितेतले अस्तुरेच्या तनाचे सौंदर्य आनी मोगांतली बेहोशी हांच्या सांगातान तिच्या मनाचे दर्शनूय नाजूकपणान आनी काव्यात्मकतायेन तितलेच उत्कातयेन आयिल्ले मेळता. हाचे आनीक एक कारण म्हळ्यार बाकीबाब जितले प्रतिभावंत आशिल्ले तितलेचे ते प्रज्ञावंत आशिल्ले आनी हाचेर कल्प म्हळ्यार ते मनीस म्हूण भायल्यान भितरल्यान पारदर्शक आशिल्ले. हाच्या स्पष्टीकरणा खातीर पुरुषोत्तम पाटील हांचो 'कणवकळेचे आसू : बा. म. बोरकर' हो 'कविता-रती' कविवर्य बोरकर विशेषांक, दिवाळी २०१० हो लेख जिजासूनी पलोवचो.

बाकीबाबांनी पयली कोंकणी कविता १९३४ वर्सा बरयली. पूर्ण संग्रहाच्या रूपन एकवटीतपणान ते लोकां मुखार आयले १९६० वर्सा. आपणाल्या समकालीन कर्वीच्यो कविता ते वाचताले. बयाभाव, अभिजीत हांची कविता तांणी वाचिल्ली. तांचो प्रभाव तांचेर पडिल्लो. बयाभावांनी केल्ले रचनेचे आनी आकृतीबंधाचे प्रयोग उपरांत पायंजणां त बाकीबाबांनीय केल्ले. हे विरीं पायंजणाचे प्रस्तावनेत ते म्हणिटात, "काव्याचे तरेकतरांचे छंद आनी प्रकार हातूंत प्रकट जाल्यात. आनी तांणी कोंकणीच्या अफाट काव्यशक्तीचो साक्षात्कार म्हाका घडयला. भावकवाना, गीतां, संगितिका, लावणी, पोवाडो अशी तरेकतरांची रचनूक कोंकणींत कितली सहज जांव येता हे पळळयतकच ही भास काव्याची हे विशीं दुबाव उरना." ह्याच काळार मनोहरराय सरदेसाय आनी र. वि. पंडित हांचीय कोंकणी कविता कोंकणी जनपानसांत रिंगूक लागिल्ली. गोंयकारांचे अस्मितायेक जागोवपाचे काम ही कविता करताली. तांचे कवितेतली संवैदनशीलताय आनी आशय रसिकांचे नवे पिळोक आनी भौसाक आपले वटेन आकर्षीत करताली. ह्याच सुमाराक एकाच दिसा एकाच कवीच्या कवितांचे पांच झेले उजवाडा येवपाची अप्रूप घडणूक कोंकणी साहित्याच्या मळार घडिल्ली. र. वि. पंडितांच्या पांच कवितां झेल्यांचे लोकार्पण १९६३ वर्साच्या २६ जानेवारी दिसा जालले.

हे फाटभुंयेर बाकीबाब कोंकणी कविते कडेन आयले. तो वेळ मेरेन प्रतिभा (१९३०) ते वित्रकीण (१९६०) असो तांचे मराठी कवितेचो प्रवास जाललो. मौज प्रकाशनान बोरकरांची कविता संपादीत

केलली जाका पाडगांवकर-बोरकरांची मुलाखत आनी प्रस्तावना लामिल्ली. तांचे हे मराठी कवितेत कोंकणी उतरां सहजतायेन भरशिल्ली आसताली. ती इतर्लीं आसतालीं की जीवन संगीत (१९३७) ह्या झेल्यांतल्या कोंकणी उतरांक अर्थाती पुरवणी जोडीची पडिल्ली. पूर्ण मुखार हेच तांच्या कवितेत खाशेलेपण थारले.

'नस्ते बाये म्हाका सौंसना' ही बाकीबाबांची १९३४ वर्सा बरयिल्ली कोंकणी कविता अस्तुरेच्या अंतरंगाचे सुक्षीम दर्शन तांचे सुंदरताये सांगातानच घडयता. सैम, सैम-मोग, प्रीत, मनशाच्यो मोगाच्यो भावना आनी अध्यात्मा सांगातान वैराग्य तर्शेच जीवनजाणविकायेच्यो कविता अशी तांच्या कोंकणी कवितांचे स्थूल विभग करूं येतात. ते भायर, तत्कालीन काळाचें भान आनी पडबिंबूय ह्या तांच्या कवितांतल्यान मुखेलतायेन दिसता. तांणी ह्याच काळांत बरयिल्लीं स्फुरिंगितां लोकांचे जिवेर सहजतायेन घोर्ंक लागिल्ली पळोवन उपरांत बाकीबाब बरयतात – 'लोकांक म्हळ्यार हिंदू आनी

घोर काळोद्यांतही
देतात दे सांगात तारे
मातलेल्या आगांहांही
बांधिती अंती किंगारे

किरिस्तांवांकय सांधिक रितीन सहज म्हणपाक येतीत अश्यो कविता लोक माणूक लागले. ताका लागून हांव तशे तरेच्यो कविता बरोवंक लागलो.' ह्या कवितांक लोकगितांचो बाज आशिल्ल्यान त्यो सहजपणन भौसाच्या मनांत रिगल्यो.

"दोतोर बॉस / दोतोर बॉस/समजिकायेन वाग/ तकली तुका ना जाल्यार/ उटून चलूक लाग/ फातरां तांदूळ तेय ना वेळार/ पोटाक पेटली आग/ लजेक लुगट म्हारण जालां/ उकती पडली जांग" ही कविता तिच्या आशयाक आसी गेयतेक लागून रसिकांच्या वित्तांत घर करून रावली. गोंयची अस्मिताय उकती कपी तांच्यो जायत्यो कोंकणी कविता गोंयकारांचे मन आपले वटेन ओढूक पावल्यो. 'नवे युग', 'सौंपती रात', '...गोंयची सासाय', 'ल्हान जाले म्हान', 'भावकेचे ग्रीत' हांची मोहिनी आजुनूय रसिकांचेर तशीच आसा.

"सात लाख गोंयकार आसी / युग नवे फुलयतले / अंदल्यात मन जिवीं / ते फाल्यां उलयतले" हे कवितेतल्यान बाकीबाबांचो घ्येयवाद, आशाबाद आसी उदारतात्य उकती जाल्या. ह्या काळार भारताचे स्वतंत्रतायेचे मोड उठिल्ले. लोकांनी फाटीं-फुडे पळळयानसतना ह्या होमखणांत उडी मारिल्ली. तांचे बलिदान फुकट गेले ना. देश स्वतंत्र जालो. पूर्ण तो स्वतंत्र जाता थंय आसा, ताची फाळणी जाली. हे घडणुकेचे दुःख संवेदनशील कवीक जायनासतना कर्शे रावत? हे दुःख बाकीबाबांनी (आपणाले) मराठी कवितेतल्यान उकतायले. पूर्ण ह्याच वेळार, म्हळ्यार १८ जून १९४६ दिसा गोंयांतले पोतुरीज सते आड बंड करपाची घुडी रोमून लोकांक जागोवपाचे खर आंदोलन करपाचे काम दो. राम मनोहर लोहियांनी मडगांवा सावन सुरु केल्ले.

बाकीबाबांनी आपणाकूऱ्य हऱ्या आंदोलनांत औंपूऱ दिले. तेवेळार जनसंघर्षका खातीर माध्यम जाय आशिल्ले. कविता हें काम बरे तरेन करुऱ्य शक्तली हें तांणी जाणलें. आनी आर्द्दाच पेटिल्ल्या भौसाक अदीक चेव येवचो म्हण स्फुर्ती गितां रचलीं. ‘महात्मा गांधी आयलो रे / गोंयांत आमच्या पावलो रे / लोहियान हाडलो बावटो...’ ही कविता साबारांच्या तोंडांत घोळूळक लागली. हातूंतल्यानच कोंकणीचे शक्तीचोय साक्षात्कार खासा कवीक जावपाक लागलो. ‘काव्याचे विंगड विंगड छंद पांयजणांत व्यक्त जाले ते ते भाशेच्या जातीवत काव्य करपाच्या तांकीक लागून’ अशें तांकां दिसपाक लागलें आनी ही भास काव्याची हे विर्शी तांकां आतां दुबाव उरलो ना. कोंकणीची बलस्थानां आमच्या कवीं भित्र चडांत चड उकर्तीं जावपा खातीर ही पांयजणां कांय प्रमाणांत जापसालदार थारलीं जाल्यार आपले इतलो खोशी कोण आसचोना अशे उद्गार तांणी तेन्ना काडिल्ले.

‘याद न्हय गो हो उज्जो / हें दुःख सोंसूक नजो’ ही उमरी वा “उगड तुजीं नयनदळां शामसुंदरा / भांगराचो कळस चट्टा विस्वमंदिरा”

प्राणाक क्षय बुद्धीक भंटा
फाल्यांक जंय कालवीव ठंय
आयला थंया स्वातंत्र्य तं
स्वातंत्र्य न्हय, स्वातंत्र्य न्हय

ही भूषाळी ‘पुस्तिवतं तुमी अर्जि आयका मर्जिवतं हऱ्या गायकाची / शस्त्रां खण्खण्ल्याविण घुमना वाणी गोंदजी नायकाची’ असो पोवाडो, ‘संजीवीनी’ हें नाटकाव्य, ‘भाऊबीज’, ‘वासवदत्ता’ अस्या तांच्या वेगवेगळ्या आनी सरस अस्या काव्यान कोंकणी शारदेच्या अलंकारांत भरूच घाली अशे म्हणल्यार अतिताय थरू नये.

१९३९ वर्सा अड. माधव मंजुनाथ शणी शानभाग हाणी संवसारभर पातळिल्ल्या कोंकणी लोकांक एकठांय हाडपा खातीर कारवारा एक अखील भारतीय पांवडगा वेळे परिशेद्देचे आयोजन केलले. तातूंत कोंकणी समाजाक एकठांय करपा खातीर ‘एक भास, एक लिपी, एक साहित्य, एक समाज’ अस्सप कितलें गरजेचें तें पटेवपाचो हो प्रयत्न आशिल्लो. हे इतिहासीक घडणुकेन साबार कोंकणी मनशांची मनां कोंकणीच्या मोगान आनी अभिमानान भरून गेली. तेन्ना गोंय मुक्त जावंक नाशिल्ले. बाकीबाब म्हणायत – ‘जाग रे बेर्गीं जाग / भारताच्या ध्वजा म्हज्या जाग / दयविळेर खंगता तुजी सोबीत एक बाग / व्हंकलो कशो माड्यो थैच्यो खांबले करे माड / चारांशीं वर्सा लागून पाखे जावंक लागले पाड / दैना अशी तुटिल्ल्यान तुजी लाग

भाग...’ ‘भारताचो वांटो आसुनूय गोंयाक पातंत्र्याची जीण जगची पटडा हाची कवीक जाल्ली ही खंत म्हळ्यार, देश स्वतंत्र जाला खरो, पूऱ ताका पूर्णतायेन स्वतंत्र मेळूळक ना हाची कवितेच्या माध्यमांतल्यान दिल्ली ती शिटकावणी आशिल्ली. हे कवितेचो परिणाम म्हणुया वा भारत सरकाराक आयिल्ली जाग म्हणुया, १९ डिसेंबर १९६१ ह्या दिसा गोंय मुक्त करपाक भारत सरकारान ‘अॉफेरेशन विजय’ चालीक लायलें आनी गोंय मुक्त जालें. साडेचारणी वर्साचे परकी सत्ते पसून मेळकळें जाल्ल्या गोंयांतूय मुक्ततायेचें वारें व्हावंक लागलें. तेन्ना बाकीबाबान म्हणलें –

“भाग्येदया बीज आतां / गंवागांवांत वीज / वाड्यावाड्यार शाळा / करा अक्षरांचें चीज” ह्या बर्लीतल्यान शणे गोंयबाबांनी रंगयल्ले सपनय साकार जाल्ल्याची खोस ते उकतायतात. पोंगुरोंजांचे राजवटी खाला चिडल्लो समाज भितरले भितर घुसमट्टालो. गोंयांतलो भोस संस्कृतीक आनी धर्मीक चेपणा खाला जियेतालो. आतां ताका मेकळीक मेळिल्ली, ताचीं सपनां खरीं जावपाचो दीस आयिल्लो. आतां ताचो आत्माभिमान रसरशीतपणान व्यर सरिल्लो, ताका स्वत्वाची जाणविकाय जाल्ली. देख्खुन्च –

“जागी जाल्या गोंयची सासाय / येतलो भार येतलो भार

धोेल ताशे बडय बडय / मार शेंसार मार शेंसार” अशे उद्गार कवीन काडले. पूऱ, धादेसकायेची जीण जियेत गोंयच्या फुडाराची सपनां खरीं करपाची तयारी करपाक लागाचे आर्द्दाच गोंय गोंयकारांच्या हातांतल्यान सुटून वचपाचो वेळ आयलो. गोंयाक महाराष्ट्रांत विलीन करपाचे महाराष्ट्राचे आनी कांय गोंयचेय फुडारी मनसुबे रचपाक लागले. राजकारण्याची कट-कारस्थानां शिंगूळक लागली. तेन्ना ह्या द्रष्ट्या कवीन गोंयकारांक सावध केले – ‘धांटार सावन आयला जोगी / वण्टी खणूळक सांगता / सावध भावा देवान्यांतलो / साळीग्राम मागत’. कवी गोंयच्या साद्या भावार्ती लोकांक जागयतनाच भायल्या चोरांकंय शिटकायता. तांकांय सावध करता, कारण फाटल्यान वार करप हें ताचे निर्तीतूच बसना. देखून, ‘तुव्स जाल्या आगटे आतां / खुरीस जाला तीर / बांग बालित लागला उटूंक / कवरीतलो पीर’; अशे म्हणटनाच “भोंवता वारं गोंयचीं रानां / पेढणे धरून काणकोणां / तरंगां कळस जावन उबे / घुमूळक लागलीं गावरणां” अशे म्हणून गोंयकारांच्या एकवटाचे तांकीची तांकां कल्पना करून दिता.

पोंगुरोंजांचे परकी सत्तेक धांवडावन घाली, पूऱ आतां धरचेच गोंयचें अस्तित्व ना करूळक भायर सरल्यात तांकां किंतें करपाचें? घाळ रावप? बेसावध रावप? जाल्यार, ‘अजून संगर सोंपूळ ना आमचें’ हेंच खरें आनी ते खातीर ‘चितरली उब राखप’ गरजेचे ‘कितलें दैन्य, अन्याय, असत्य / अजून चलता भायर भितर / पुरतें तेंहुमटिल्या बगर रे / मुक्त जावंचे नात आमचे पितर’. आनी, गोंयकार हें दुसरे संगरय जिकले. गोंय दुस्या खंयच्याच राज्यांत विलीन जालें ना. आतां नवीं आव्हानां गोंयकारां सामकार उर्बीं जालीं. देशभक्तांनी प्राणाची आहुती दिवन मायभूय स्वतंत्र केल्ली पूऱ ‘प्राणाक क्षय बुद्धीक शंय, फाल्यांक जंय कालचीच वंय / आयला थंय स्वातंत्र्य तें स्वातंत्र्य न्हय, स्वातंत्र्य न्हय’ हें सांगपाक कवी विसरलो ना. जे मोरे आशेन स्वातंत्र्याच्या फालिताची अपेक्षा केल्ली ती आशा भंगली. सुसंस्कृत समाजाच्या प्रातिनिधीं कडल्यान भौसाक स्वतंत्र्याचे लाभ मेळटीत अशे दिसतालें. पूऱ उरफारेंच घडिल्ले. ह्या समाजाचो

पांखो घेवन बाकीबाब म्हणपाक लागले — “असली माती म्हज्या हार्ती, रोयण कशी वाडटा। प्रगट जावं तुमचे म्हजे लक्ष हात मागता। सगळीं आवतां घेवन येया, जायत आयली रेखणी। त्रिशूल करून दिल्या तिका हावं म्हजी लिखणी.”

बाकीबाबांचे काव्याभिव्यक्तीं तल्यान तांचे भितरले अध्यात्मीकतायेचो, श्रद्धावान मनाचो प्रत्यय येता. हे तरेची तांची कविता प्रचारकी थाटाची ना. परमेश्वराचा पुराय नमलायेन शरण वचपी तांची कविता तांच्या संस्कारशील आनी संवेदनशील मनाची विंगिंगड तासां दाखल्यात. परमेश्वराची भक्ती, विशेष करून कृष्णभक्ती, तांचे लिखणेतल्यान विविधतायेन पाझरता.

‘येतना तुवें किंते हाडले’, ‘गुरु शिटकायता कुरवाणी’ आनी ‘केन्ना केन्ना’ ह्यो कविता वाचप्यांक नवी नदर दिवन अंतर्मुख करतात. जिणेच्या अंतीम सौंदर्याचो साक्षात्कार तांणी निळ्या रंगाचे सायुज्यतायेतल्यान उकतायला. देखूनच तांचे ‘निळें सवणें’ तांच्या ‘जिवा भिडून गेले’। हांव्यु जालें गाड निळें। दिशाव्यान भेटलें हावं। म्हज्या राजकुंकरा” अशें ते आवेगान म्हणटात. ह्या संदर्भात, “अशा वेळी त्यांना मोक्षाचाही मोह पडत नाही. अंतिम सोलीव सौंदर्याच्या गाभ्याला भेटण्याची प्रगाढ इच्छा ते व्यक्त करतात. अन् भारतीय अध्यात्मावर पोसलेल्या पिंडधर्माशी एकनिष्ठ राहतात.” हें तांचे कविते विशेषचे नंदें बोडके हांचे निरिक्षण चिंतनीय दिसता. मराठीतले वरी कोंकणीत संत, पंत वा तंत काव्याची परंपरा तयार जावंक ना हाचीं कारणां जायर्तीं आसात. पूण कोंकणीचे वाचक हेर भासांतल्या साहित्याचे वाचन करून आपणाली अभिरुची जोपासत आसात. तातूतल्यानूच संतकाव्याची कोंकणी भाशांतरां आनी रुपांतरां जल्मा आयल्यांत. पोतुरीज राजवर्टीं गोंयांत कोंकणी उलोवपाक तशी बरोवपाक निर्बंधूय आशिल्ले. हे राजवर्टीन गोंयचें आदलें धर्मांक साहित्य ना नपश्चात केल्लें. पूण कांय काळा उपरांत हे निर्बंध सदळ जाले तेना कोंकणीतल्यान, देवनागरीतल्यान लेखन वाचन जावपाची शक्यताय दिसपाक लागली. अशा वेळार मराठींत ज्ञानेश्वर-एकनाथांनी केल्लें तशेच तरेचे कार्य विसाव्या शेंकडंगांत गोंयांतल्या कोंकणी भक्तांनी केले. हाकाच धरून बाकीबाबांनी हेर भासांतल्या साहित्यकृतीचे कोंकणीत रुपांतर, भाशांतर करावाचो वावर नेटान सुरू केलो. अध्यात्मीक, धर्म परिचय, समाजीक बदल, मनोरंजन अशया जायत्या विशयां वयली ही भाशांतरीत साहित्य रचना कोंकणीच्या वाड्यमीन आनी भाशीक उत्थाना खातीर खुबूच उपकारा पडली.

बाकीबाबांनी गीता प्रवचनां (विनोदा भावे), गिताय, फैंगंबर (खलिल जिग्रान), संसायकल्लोळ (गोविंद बल्लाळ देवल) बासण आनी अभिसार (रवीन्द्रनाथ ठाकूर), भगवान बुद्ध (धर्मांदं कोसंबी) वासवदत्ता (श्री अरविंद) अश्यो जायत्यो साहित्यकृती अणकारीत केल्यो. हातूंतरें म्होवाळण इतरें अप्रतीम की मूळ कृती परस ह्योच अदीक सहज आनी सभावीक दिसतात.

बाकीबाबांच्या काव्यांतली नादमयता आनी तिका लागून आयिल्लीं नादाचीं रुपण पळवेपा सारकीं आसात. हे नाद प्रथम्यात जे तरेन आयलंक येतात ताचे परस वेगळे तरेन ‘गोंयच्या वर्नी’ हे भूपाळीत येतात. स्फूर्तीं गितांतलो आवेशमय नाद सगव्यांचे रगत पेट्यता. जाल्यार ‘झंजाळालो म्हाळ’ आनी भांगराची धूंगरां बांदिल्या ‘निळ्या सवप्या’चो नाद खेरितूच तरेचो. तांच्या कवितांची चित्रमय

शैली, नाद, लय, अर्थ, रंग, हातूंतल्यान संवेदना जागृत करता. तांची कविता आत्ममनूय आसता. ‘घराची रसणाय’ वा ‘वॉवळांचो घमघम’, ‘तुजे हात’ वा ‘विनवणी’ ह्यो कविता ते नदेन बारकायेन वाचपा सारक्यो. विरहांतली घुसमट आनी संतृप्ती ह्या दोन्या भावनांचो सुरेख मेळ हातूंतल्यान दिस्ती पडटा.

बाकीबाब गोंयचे मातरेंत रमतात. गोंयचो पुराय तरेन तांकां मोग आसा. देखूनच तांचे कवितेंत गोंयच्या सैमाच्यो तरेकरांच्यो प्रतिमा येतात. त्यो मनाचेर संस्कार करतात हाचें कारण घडये त्या प्रतिमांची इंद्रियगोचरता आसू येता. तांची कविता शांत, विचार-गंभीर, आत्मसोदाचेर भर दिवपी, अंतर्मुख करपी तशीच सौंदर्याचे सुक्षीम आनी तरल भाव उक्तावपी. तेच बरोबर ती समाजातल्या आनी भोवेतण्याच्या घडणुकांतल्यान सट्ट करून पेटून उठपी कविता. तांचे कवितेंत नादसंदर्भ आनी संगितात्मकताय आसा. गेयता हो तांचे कवितेचो अंगयो गूण. खुदद बाकीबाबच आपणाल्यो कविता चाली लावन म्हणटाले. घडये तांकां त्यो मुळांत त्या त्या चालीं सयतूच

काळं आसुन उजवाड घालता,
तं अद्धर
तारं काळोष्ठ बालापाठा,
तौ साक्षात

सुचताल्या!

बाकीबाब वृत्तीन भावकवी. देखून तांची प्रेमकविता उत्कटतायेन येता. ते केन्ना मोगिके वेल्या जाल्यार केन्ना राधे वेल्या जाल्यार केन्ना घरकानी वेल्या मोगाचें चित्रण करतात. ताका लागून ‘घराची रसणाय’ वा ‘हात्याभशेन हात तुजे’ अशया कवितां वरी ‘तू केवळ माझी प्रेयसी नवहीसी...’ वा ‘उर्वशी, उर्वशीच, उर्वशीच नव्हे तू जाया’ अश्यो कोंकणी मराठी कविताय ते बरयतात. तांच्यो चडशो कविता मोगाचे पुर्ताये परस ताचे विफलतायेचेर चढ आसात. “तांच्या कवितेंत भैरवीचो दुखी स्वर, गोंयच्या सैमाकडल्यान मेलिल्लो चिरस्तरागणा... आनी चैत्र पुनवेच्या अंब्याचो मादक मोहर आसा.” मनोहरायांनी तांच्या काव्याचे केल्लें हें मार्मीक विवेचन.

बाकीबाबांच्या कवितांनी अशे रितीन साबार तरांनी कोंकणी कवितेची आनी कोंकणी संवेदनशीलतायेची शान वाडयली. जांकां परमेश्वराची भक्ती करीनशी दिसली तांचे खातीर अध्यात्मीक स्वरुपाची रचना, अंगंग, भुपाळी रचना केली. स्मरणजनाच्यो कविता रचल्यो. जिणेचो सार सांगपी ‘जगाम’ वाचप्यांचे जिबेर दवरले. ‘जपानी समलांची रात’ जागोवन शारीरीक आनी मानसीक प्रितीची प्रचिती गात्रां गात्रांतल्यान दिली. भारतीय कवितेक बाकीबाबांच्या ह्या सर्वस्व योगदानान एक आगळी वेगळी तेजकळा लाबली हातूंत दुबावच ना. तांच्या ह्या कर्तुत्वाचे अभिमान दर एका कोंकणी मनशाच्या मनांत आसाच हातूंत म्हाळका इल्लोय दुबाव ना. अंदूच्या तांच्या जल्मशताब्दी वर्सा निमतान तांणी केल्ल्या ह्या अनमोल कार्याक म्हजी ही सुपुल्ली शब्दांजली नमळायेन अर्पण करता.